СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕКСПОРТУ УКРАЇНСЬКОЇ КУРЯТИНИ

О. Булик, к. е. н.

ORCID ID: 0000-0001-8733-5062

Львівський національний аграрний університет

<https://doi.org/10.31734/economics2020.27.132>

Булик О. Сучасні тенденції та перспективи експорту української курятини

Розглянуто ситуацію з експортним потенціалом вітчизняної курятини, можливості його зростання в найближчій перспективі. Могутнім поштовхом для відкриття європейського ринку для української курятини стало підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом.

Проаналізувавши всі сильні й слабкі сторони зазначеної підгалузі в Україні, маємо підстави говорити про зростання обсягів виробництва м'яса птиці, споживання цієї продукції на перспективу також має тенденцію до збільшення. І це стосується не лише України, а й країн ЄС. Складаються сприятливі умови для зростання експорту продукції як на ринки країн, куди вже здійснюються поставки, так і на перспективні ринки країн Перської затоки, Азії, а ще Японії. Перспективним є ринок Ізраїлю щодо кошерної птиці та яєць.

Розглянуто географію експорту курятини, адже важливо для українських виробників м'яса птиці, особливо його різноманітних підвидів, розширювати зовнішні ринки реалізації, виходити на нові. Проаналізовано діяльність вітчизняних підприємств, які є експортерами – лідерами продукції птахівництва, мають відповідні сертифікати і реалізують продукцію високої якості як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку.

Вивчено питання, що стосується збільшення експортних квот на ринок ЄС. Сьогодні в рамках дії поглибленої і всеосяжної ЗВТ Україна-ЄС річна безмитна тарифна квота на експорт української курятини за двома підпозиціями становить близько 20 тис. тонн. Більше можливостей вийти на європейські ринки забезпечують нішеві види продукції (від м'яса качки до цесарок), тому що саме в цих підсекторах птахівництва задіяні середні чи малі виробники, для яких це може стати додатковим стимулом для розвитку.

Ключові слова: курятина, експорт, квота, сертифікація, можливості, перспективи, міжнародний ринок.

Bulyk O. Current trends and prospects of exports of ukrainian poultry production

The article examines the situation with the export potential of domestic chicken, the possibility of its growth in the near future. After all, the dependence on imports at the beginning of independence was enormous, which continued for decades. The signing of the Association Agreement with the European Union was a powerful impetus for opening the European market for Ukrainian chicken.

Having analyzed all the strengths and weaknesses of this sub-sector in Ukraine, there is reason to speak about an increase in the production of poultry meat, as consumption of these products in the future also tends to increase. And this applies not only to Ukraine, but to EU countries. All this will have favorable opportunities to increase exports of these products to the markets of countries where they are already exported, as well as to the perspective markets of the Gulf countries, Asia and Japan. The prospect of an Israeli market is the delivery of kosher birds and eggs.

The geography of chicken exports is considered, because it is important for Ukrainian poultry producers, especially its various subspecies, to expand foreign markets of sales and to enter new ones. The domestic enterprises, which are exporters-leaders of poultry products, which are certified and sell high quality products both domestically and internationally, are analyzed.

The issue of increasing export quotas to the EU market has been examined. Today, within the framework of an in-depth and comprehensive Ukraine-EU FTA, the annual duty-free tariff quota for the export of Ukrainian chicken under two subheadings is about 20,000 tonnes. This gives more opportunities to enter niche products in the European markets (from duck meat to guinea fowl), because it is in these poultry subsectors that medium or small producers are involved, which can be an additional incentive for development.

Key words: chicken, export, quota, certification, opportunities, prospects, international market.

Постановка проблеми. Птахівництво в Україні завжди займало вагоме місце поряд з іншими галузями тваринницького підкомплексу, адже належить до тих галузей сільського господарства, розвиток яких дає змогу прискореними темпами поліпшити забезпечення зростаючого

попиту населення на високоякісні продовольчі товари тваринного походження. Україна має усі можливості скористатися цією ситуацією для нарощування власного експорту м'яса птиці.

Галузь забезпечує населення енергетично цінними продуктами харчування, є дуже привабливою

ливою для залучення інвестицій, має вагомий економічний потенціал для розвитку. Що стосується експорту, то і в цьому плані птахівництво протягом останніх п'яти років тримає лідируючі позиції, особливо стосовно ринку ЄС. Проте це не єдиний ринок, де ціниться українська курятина.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Значну увагу проблематиці та перспективам експорту вітчизняної аграрної продукції на ринок Європейського Союзу приділено в наукових публікаціях учених Б. Базилюка, В. Сіденка, І. Бережнюка, А. Гальчинського, О. Корнієвського та ін. До проблем розвитку птахівництва зверталися у своїх працях такі вітчизняні науковці, як В. Андрійчук, В. Месель-Веселяк, П. Саблук, Ф. Ярошенко, досліджували світовий ринок м'яса птиці В. Топіха, О. Шпичак та ін.

Проте, базуючись на напрацюваннях вітчизняних дослідників, ми все ж таки за основу брали інформацію з аналітичних інтернет-статей, де є змога відстежувати найсвіжіші новини про експорт курятини, отримувати інформацію із зарубіжних джерел. Ця інформація постійно оновлюється і завжди є актуальною, а тому потребує постійного аналізу і завжди буде на часі.

Постановка завдання. Ми ставили завдання окреслити сучасні тенденції та подальші перспективи експорту української курятини як на ринок ЄС, так і на інші ринки, де ця продукція користується зростаючим попитом.

Виклад основного матеріалу. Однією з причин зростання українського експорту в Європу є скандал з якістю південноамериканської курятини, який стався навесні 2017 року. Тоді федеральна влада Бразилії – експортера № 1 у світі – почала розслідування відносно найбільших виробників м'яса в країні, які відправляли неякісну продукцію до Європи. І Брюссель призупинив імпорту цього продукту з-за океану. Українські експортери цим скористалися.

Сучасний аналіз ринку продукції птахівництва в Україні свідчить про те, що найбільшим виробником курятини, а отже, основним монополістом є «Миронівський хлібопродукт». За оцінками самої компанії, «МХП» займає 55 % вітчизняного ринку курятини. Її продукцію реалізують під торговими марками «Наша Ряба», «Легко», «Башинський» і Qualiko. Відповідно ця компанія є найбільшим експортером курятини за кордоном (близько 90 %).

До п'ятірки експортерів курятини також входить запорізький «М'ясопереробний комплекс ЛТД». Компанія забезпечує 2,6 % поставок курятини за кордон. Третє і четверте місце з показником в 2,5 % і 1,8 % експорту займають птахокомплекси «Губін» (Волинь) і «Дніпровський». Замикає п'ятірку лідерів дніпропетровська компанія «Агро – Овен» [6].

Ринок м'яса курячого за специфікою виробництва товару поділяється на два сегменти: промислове виробництво м'яса курячого та виробництво м'яса курячого особистими селянськими господарствами (населенням). При цьому обсяги виробництва м'яса курячого суб'єктами промислового виробництва перевищують виробництво м'яса птиці свійської особистими селянськими господарствами (населенням) майже ушестеро.

Для порівняння: поголів'я курей на 60 % (цифри за 2018 рік) зосереджено в промисловому сегменті, качок – лише 3 %, гусей – 6 %. Вирощування індиків на 46 % зосереджено в середніх сільськогосподарських підприємствах, тоді як у 2001 році поголів'я індиків практично на 100 % знаходилося в господарствах населення [2].

Спостерігаємо, що споживач стає вибагливим, він не має бажання купувати продукцію на стихійних ринках «з підлоги», тому для нішевих ринків птахівництва відкриваються гарні перспективи. Тим паче, є змога уникнути зайвого конкурентного тиску, адже ці ринки не монополізовані великими промисловими гравцями.

Розглянемо динаміку торгівлі України м'ясом птиці (рис. 1).

Як бачимо з наведеної інформації, залежність від імпорту спочатку була колосальною, що продовжувалося протягом десятиріччя. Могутнім поштовхом для відкриття європейського ринку для української курятини стало підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом. Поглиблена та всеохопна зона вільної торгівлі між Україною та ЄС (ПВ ЗВТ), яка почала діяти з 1 січня 2016 року, відкрила для українського бізнесу змогу вийти за рамки внутрішнього ринку і стати частиною європейської бізнес-спільноти.

Щодо структури експорту птиці, то в середньому протягом останніх п'яти років традиційно 99,6 % займає курятина; 0,3 % – гусятина; 0,1 % – індичатина [2].

Особливою тенденцією 2019 року стало чергове посилення позицій м'ясопродукції вітчизняного виробництва на міжнародному ринку за рахунок курятини. Торік був оновлений цілковитий рекорд 2018 року за обсягами експорту

цього виду м'ясної продукції. Тоді на зарубіжні ринки було вивезено 329 тис. т української курятини, 2019 року обсяги експортних поставок

збільшилися на понад чверть (+25,8 %) – до 414 тис. т м'яса птиці на суму 579 млн дол. США [9].

Рис. 1. Динаміка торгівлі України м'ясом птиці, млн дол. США.

Джерело: [4].

Українська курятина і надалі має позитивні експортні перспективи, адже європейський покупець надає перевагу м'ясу птиці, оскільки порівняно зі свининою та яловичиною воно дешевше. Окрім того, м'ясо птиці вважають «легшим» для організму людини, йому віддають перевагу ті, хто прагне до здорового харчування. Україні варто не втрачати свої позиції на міжнародному ринку і ловити цей тренд.

Аналітики прогнозують, що темп зростання виробництва м'яса птиці прискориться на 8,61 % (кількість продукції – 1,45 млн т), і це зробить Україну лідером за нарощуванням виробництва курятини у 2020 році. Міжнародні організації USDA та FAO мають позитивні очікування щодо українського ринку м'яса птиці. Прогноз зростання виробництва 2020 р. порівняно з 2019 р. складає майже 9 %. За експортом експерти також прогнозують збільшення на рівні 12,5 % [7]. Проте є і деякі непередбачувані обставини, через які неможливо прогнозувати експорт птиці в довгостроковій перспективі, адже цього року вітчизняні експортери вже мали тимчасову заборону на ввезення курятини до Європейського Союзу, тому важко передбачити загальні експортні перспективи України щодо м'ясопродукції на весь 2020 рік. Проте, незважаючи на всі ці моменти та досить жорстку конкуренцію, ринок Євро-

пейського Союзу залишається цікавим і перспективним для українських виробників та експортерів м'яса птиці, в тому числі для нішевих його видів.

Нещодавнє завершення процедури перегляду розміру імпоротної тарифної квоти ЄС на вказаний вид продукції дасть змогу українським компаніям, в тому числі й тим, які ще не вийшли на цей ринок, дещо розширити свою присутність там.

І тут Україні, готуючись до перегляду умов Поглибленої та всеохопної зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом (Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA) у 2021 році, важливо піднімати питання розбивки квот на різні види продукції – курятину, індичатину, інші види м'яса птахівництва. Так є більше можливостей вийти на європейські ринки нішевим видам продукції (від м'яса качки до цесарок), тому що саме в цих підсекторах птахівництва задіяні середні чи малі виробники, для яких це може стати додатковим стимулом для розвитку.

Сьогодні в рамках дії ПВ ЗВТ річна безмитна тарифна квота на експорт української курятини за двома підпозиціями «0207 13 70» та «0207 14 70» становить близько 20 тис. тонн.

Перспективи експортних квот на українську курятину показано в табл. 1.

Таблиця 1

Перспективні квоти на експорт курятини на ринок ЄС

За принципом «ліцензування»	Обсяг квоти, т				
	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
М'ясо птиці (основна)	16800	17600	18400	19200	20000
М'ясо птиці (додаткова)	20000	20000	20000	20000	20000
Загалом	36800	37600	38400	39200	40000

Джерело: [6].

Рис. 2. Перспективи українського ринку птиці на ринку ЄС.

Джерело: [2].

За даними офіційного сайту ЄС, у січні-березні 2020 року Україна зможе використати квоти на безмитний експорт у країни Євросоюзу 5 тис. т курятини та 750 т яєць. Також повідомляється, що в наступному кварталі (квітень-червень) українські експортери отримають квоти на 5 тис. т курятини та 1,2 тис. т яєць [5].

Аналітики вважають [1], що за темпами нарощування виробництва та експорту цього року Україна випередить швидкість розвитку конкурентів на світовому ринку. Так, передбачається, що українські виробники наростять обсяги продукування м'яса птиці на 8,61 % за рік – до 1,45 млн т, а обсяги експорту – на 12,5 % – до 450 тис. тонн.

Перспективи ринку м'яса птиці на ринок ЄС показано на рис. 2.

Як видно з наведеної інформації, вітчизняний ринок птиці має досить привабливий вигляд на перспективу. Варто також зауважити, що

споживання м'яса птиці на душу населення в ЄС збільшуватиметься на 700 г м'яса на особу за рік. І це стосується не тільки курятини.

Географія збуту Україною курятини є дуже різною: СНД, Європейський Союз, Африка та Близький Схід.

Основними ринками збуту м'яса птиці для вітчизняних експортерів виступають Саудівська Аравія, яка здійснила закупки на суму 40 млн дол. США, а також Нідерланди (24 млн дол. США), Словаччина (14 млн дол. США), Німеччина (8 млн дол. США), Ірак, Об'єднані Арабські Емірати та Азербайджан (майже по 6 млн дол. США). Отож, ці країни сформували 70 % попиту на українське м'ясо птиці [8].

Що ж до інших лідерів галузі, то, за прогнозами Index Mundi, Таїланд наростить виробництво м'яса птиці на 5,7 % – до 3,49 млн т, а експорт – на 11,1 % до 4 млн т [1].

Рис. 3. Географія експорту української курятини у 2019р.

Джерело: [9].

Аналізуючи питання експорту курятини, неможливо не згадати про міжнародну систему сертифікації якості. Підприємства-експортери виконали низку вимог щодо реєстрації та сертифікації товару, модернізації виробництва. Впровадження міжнародної системи контролю якості НАССР дає змогу контролювати весь процес виробництва – від заготівлі кормів, закупівлі якісного племінного матеріалу, норм внесення ветпрепаратів до контролю якості кінцевого продукту, маркування та упаковки. У такому досить складному технологічному процесі немає змоги розділяти, який продукт піде на внутрішній ринок, а який на експорт, уся курятина повинна відповідати нормам якості ЄС.

Сьогодні в Україні до сертифікованих підприємств, які експортують м'ясо птиці, належать ТОВ «Вінницька птахофабрика ПРАТ «МХП», ТзОВ «Птахокомплекс «Губин», ТОВ «Птахофабрика «Снятинська Нова» ПРАТ «МХП», ТОВ «Комплекс Агромарс», ПРАТ «Миронівська птахофабрика».

Потужні підприємства, які доправляють курятину в ЄС, мають європейську систему перевірки якості й контролюють вміст шкідливих речовин у готовому продукті. Якщо підприємство постачає курятину до Європи, то відповідно претензій до якості птиці цього підприємства на внутрішньому ринку бути не може. Українські

виробники птиці пройшли масу перевірок і відповідають усім європейським стандартам.

Висновки. Отже, доходимо висновку про поступове нарощення експорту курятини. Країни ЄС-28, хоча й мають сильну власну культуру як виробництва, так і споживання різноманітних видів м'яса птиці, у 2018 році імпортували з третіх країн м'яса індички на 45,4 млн євро, гусей – на 1,7 млн євро, качок – на 0,5 млн євро. Важливо при цьому, що українські виробники спроможні задовольнити частину цього попиту, який в найближчій перспективі лише зростатиме. Українські виробники м'яса птиці, особливо його різноманітних видів, можуть розширювати географію свого експорту, оскільки їхня продукція спроможна легко знайти свого споживача як у країнах Перської Затоки, так і країнах Азії, а ще Японії та Ізраїлі.

Бібліографічний список

1. Експорт курятини з України має зрости на 12,5 % у 2020 році. URL: <https://meat-inform.com/novyny-pro-miaso/eksport-kuriatyny-z-ukrainy-maie-zrosty-na-12-5-u-2020-rotsi.html> (дата звернення: 05.03.2020).
2. Експортні горизонти ЄС для нішевих виробників м'яса птиці. URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/eksportni-gorizonti-es-dla-nisevih-virobnikiv-masa-ptici> (дата звернення: 04.03.2020).

3. Обсяги експортних поставок української курятини. URL: Agravey.com (дата звернення: 08.03.2020).

4. Офіційний сайт Держкомстат України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 01.03.2020).

5. Офіційний сайт ЄС. URL: www.europa.eu (дата звернення: 05.03.2020).

6. ТОП-5 експортерів курятини України (інфографіка). URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/441395/top-5-eksporteriv-kuryatyny-ukrayiny-infografika/> (дата звернення: 01.03.2020).

7. У 2020 році Україна стане світовим лідером за зростанням виробництва курятини. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/02/11/656929/> (дата звернення: 04.03.2020).

8. У 2019 році помітно зростає експорт м'яса птиці. URL: <http://uaexport.org/> (дата звернення: 08.03.2020).

9. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2887628-eksport-ukrainskoi-kuratini-u-2019-roci-viris-na-cvert.html> (дата звернення: 01.03.2020).

Стаття надійшла 26.03.2020